

‘Quickscan natuurtoets uitbreiding Sinnehiem, Haulerwijk’

*Inventarisatie en beoordeling van
natuurwaarden in het kader van
natuurwet- en regelgeving*

COLOFON

Titel: **'Quickscan natuurtoets uitbreiding Sinnehiem, Haulerwijk'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 07084

Status: conceptrapport

Datum: 22 mei 2007

Auteur: drs. I. Veeman

Veldonderzoek: ing. M. van der Sluis

Opdrachtgever: Stedebouwkundig adviesbureau Witpaard-partners

Contactpersoon: Contactpersoon: mevr. M. Anema

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2007)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Veeman I. (2007). Quickscan natuurtoets uitbreiding Sinnehiem, Haulerwijk; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 07-084. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie	1
1.3	Algemene opzet en werkwijze	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	3
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	4
3.1	Methode	4
3.2	Flora	4
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels	6
3.5	Amfibieën, vissen en reptielen	6
3.6	Ongewervelden	6
4	Geraadpleegde bronnen	8

Bijlagen

I	Soortenlijst
II	Wettelijk kader

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Stedebouwkundig Adviesbureau Witpaard-partners (contactpersoon mevr. M. Anema) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd op een braakliggend terrein aan het Sinnehiem in Haulerwijk. Hier zijn plannen voor uitbreiding van het verzorgingshuis Sinnehiem.

Het onderzoek is gebaseerd op een éénmalig veldonderzoek op 15 mei 2007 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht beleid

Door de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat zij geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Habitatrichtlijngebieden, Vogelrichtlijngebieden, Beschermde natuurmonumenten, PEHS of specifieke natuurwaarden buiten de PEHS.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied bestaat uit ruderaal terrein met bouwmaterialen, enkele bomen en enig snoeihout. Oppervlaktewater en bebouwing ontbreekt.

- Met uitzondering van een exemplaar van Gewone vogelmelk (Tabel 1 FFW) zijn er geen beschermde planten op de locatie te verwachten;
- In het plangebied worden geen broedvogels verwacht. Aanwezig snoeihout vormt wel potentieel broedbiotoop voor weinig kritische vogelsoorten als Winterkoning en Heggenmus;
- Vanwege het ontbreken van geschikte locaties zoals bomen met holten en bebouwing, kan geconcludeerd worden dat er geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. De voorgenomen plannen hebben ook geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- Verspreid in het gebied zijn vaste verblijfplaatsen van een beperkt aantal algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten aangetoond of te verwachten;
- Aanwezige ruigte en bouwmaterialen fungeren mogelijk als beperkt overwinteringsgebied voor algemeen voorkomende, laag beschermde amfibieën;
- Er zijn geen reptielen, vissen of beschermde ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende/ mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is niet aan de orde;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Zekerheidshalve wordt daarom aanbevolen om de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor 15 maart en na 15 juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de beschermde 'algemene soorten' uit de groepen amfibieën, flora en kleine zoogdieren geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet en is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk;

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Stedebouwkundig Adviesbureau Witpaard-partners (contactpersoon mevr. M. Anema) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd op een braakliggend terrein aan het Sinnehiem in Haulerwijk. Hier zijn plannen voor uitbreiding van het verzorgingshuis Sinnehiem.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden de mogelijke consequenties in beeld gebracht van de uitbreiding van verzorgingshuis Sinnehiem op de locatie en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Het plangebied (zie figuur 1) aan het Sinnehiem bestaat uit een braakliggend terrein. De locatie bestaat uit een ruderaal terrein met bouwmaterialen, enkele bomen en enig snoeiafval. Oppervlaktewater en bebouwing ontbreekt. De plannen bestaan uit uitbreiding van verzorgingshuis Sinnehiem terplekke.

Figuur 1: situering van het plangebied (rode lijn) binnen de kern Haulerwijk (Bron kaartondergrond: Google Earth).

1.3 Algemene opzet en werkwijze

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één locatiebezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om eventueel tot een ontheffingsverlening in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd. Opgemerkt moet worden dat Habitatrichtlijngebieden formeel nog niet onder de werking van de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 vallen omdat zij slechts zijn aangemeld en nog niet zijn aangewezen.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden, zoals Habitat- of Vogelrichtlijngebieden. Dichtstbijzijnde gebied vallend onder bescherming van de Natuurbeschermingswet is 'Bakkeveense Duinen'. Dit is een stuifzandterrein met uitgebreide kraaiheidebegroeiingen. Vanwege de binnenstedelijke ligging van het plangebied en de lokale aard van de ingreep worden negatieve effecten op dit gebied uitgesloten.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en worden ganzen- foerageergebied en weidevogelgebied aangewezen. De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten de Nota laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

De locatie ligt niet in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en behoort ook niet tot andersoortige gebieden die vanwege specifieke natuurwaarden door de provincie zijn aangewezen. Er wordt geconcludeerd dat er geen aantasting plaatsvindt van gebieden die door de provincie zijn aangewezen.

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het voorliggend onderzoek is grotendeels gebaseerd op één veldbezoek, uitgevoerd op 15 mei 2007. Tijdens het veldonderzoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (Tabel 2 en 3).

Het moment van het veldbezoek valt binnen de geschikte inventarisatieperiode van veel soorten, waaronder broedvogels. Verder is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie “geraadpleegde bronnen”) en ‘expert judgement’, een uitspraak te doen van de mogelijk aanwezige beschermde soorten. Relevante soorten zijn opgesomd in de soortenlijst in Bijlage I.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht.

3.2 Flora

Flora

In het plangebied is op één plaats Gewone vogelmelk aangetroffen, een licht beschermde plantensoort (Tabel 1 FFW). Vermoedelijk betreft het een verwilderd of aangeplant exemplaar. Verder zijn geen beschermde of bedreigde plantensoorten (Rode Lijst) aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid zijn ook geen (wilde) beschermde of Rode Lijstsoorten te verwachten.

→ *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde. Voor schade aan exemplaren van Gewone vogelmelk geldt in deze situatie automatisch een vrijstelling.*

Vegetatie

De aangetroffen vegetatie is onder te verdelen in verschillende oecologische groepen. De meest kenmerkende groepen zijn in de onderstaande tekst weergegeven:

- Oecogroep 1, Onkruiden (o.a. Gewoon herderstasje, Straatgras, Grote weegbree, Gewoon varkensgras, Klein kruiskruid, Schijfkamille, Vogelmuur, Gewone spurrie, Perzikkruid, Ridderzuring en Zachte ooievaarsbek);
- Oecogroep 2a, Planten van storingsmilieus (o.a. Kruipende boterbloem en Pitrus);
- Oecogroep 5a/b, Planten van vochtige/ natte bemeste graslanden (o.a. Gewone paardenbloem, Veldbeemdgras, Gestreepte witbol, Zachte dravik en Kleine klaver)
- Oecogroep 8b, Planten van voedselrijke zomen (o.a. Gewone vogelmelk, Zevenblad en Hondsdraf).

→ *De soortensamenstelling is vooral indicatief voor verstoorde bodems.*

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

De meest strikt bescherming gaat uit naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Vanwege het ontbreken van bebouwing zijn geen potentiële verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in het plangebied te verwachten. Daarnaast zijn geen geschikte holten, gaten en/of spleten in de aanwezige bomen aangetroffen, die mogelijk fungeren als verblijfplaats van boombewonende vleermuizen.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De inrichtingsplannen geven geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen. In het plangebied zelf worden geen lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Het plangebied vormt geen relevant foerageergebied en als gevolg van de plannen zijn geen negatieve effecten te verwachten.

- *Omdat geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) belangrijke vliegroutes en foerageergebied is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten op vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is hier voor vleermuizen niet aan de orde.*

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied kunnen vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdieren als Mol, Bosmuis, Rosse woelmuis, Tweekleurige bosspitsmuis en Huisspitsmuis (FFW tabel 1) aanwezig zijn. Voor deze soorten geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet.

Vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied kan de aanwezigheid van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren worden uitgesloten.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en faunawet geldt.*

3.4 Broedvogels

Het moment van het veldbezoek – binnen het broedseizoen van diverse vogels – was geschikt om broedvogels te inventariseren. Bovendien is op basis van terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en ‘expert judgement’ een betrouwbare uitspraak te doen over de (mogelijke) soortensamenstelling.

Binnen het plangebied zijn ten tijde van het veldonderzoek geen nesten van vogels aangetroffen. Ook zijn er geen andere broedindicerende waarnemingen gedaan. Gezien de terreinkenmerken, met een beperkt aantal schuilplaatsen, wordt de kans op de aanwezigheid van broedvogels klein geacht. Het aanwezige snoeiafval vormt potentieel broedgebied voor weinig kritische soorten als Heggenmus en Winterkoning. Zekerheidshalve wordt daarom aanbevolen rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van broedvogels van struweel.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en we wijzen u erop dat in het kader van de Flora- en faunawet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Wanneer geen broedvogels aanwezig zijn kan elk moment worden gestart.*

3.5 Amfibieën, vissen en reptielen

Vanwege het ontbreken van (permanent) oppervlaktewater is het plangebied ongeschikt als voortplantingsgebied voor amfibieën en als leefgebied voor vissen. Reptielen waaronder Ringslang zijn op basis van de terreingesteldheid niet in het plangebied te verwachten.

Mogelijk fungeert aanwezig bouw materiaal en ruigte wel als beperkt overwinteringsgebied voor de laag beschermde Bruine kikker, Gewone pad en/ of Kleine watersalamander (FFW tabel 1). Omdat het ‘algemene soorten’ betreft geldt automatisch een vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet is geen ontheffing annex art. 75 nodig.

- *Voor schade aan algemene overwinterende amfibieën geldt in deze situatie automatisch een vrijstelling en is geen ontheffing vereist.*

3.6 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

Het moment van het veldbezoek – buiten het voortplantingsseizoen van dagvlinders en libellen – was niet geschikt om deze soortgroepen te inventariseren. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken echter geschikte voortplantingslocaties voor (beschermde) vlinder- en libellensoorten.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan

droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts, H. 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever). Binnen het plangebied is echter geen geschikt biotoop aanwezig voor beide soorten.

4 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Broekhuizen S. *et al.* (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.

Kapteyn K. (1995). Vleermuizen in het landschap; Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV/ Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Lange, R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003) Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).

Natuurloket (www.natuurloket.nl).

Nöllert, A. & C. Nöllert (1992). Amfibieëngids van Europa.

Provincie Fryslân (www.fryslan.nl).

RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland. (www.ravon.nl).

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik /Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Gewone vogelmelk	1 exemplaar	Nabij Berkenweg	FFW - Tabel 1
> ZOOGDIEREN			
Bosmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Huisspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW - Tabel 1
Rosse woelmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Verspreid	
> BROEDVOGELS			
Winterkoning	Mogelijk broedend	Ruigte/Struweel	FFW - Tabel 2,3
Heggenmus	Mogelijk broedend	Ruigte/Struweel	FFW - Tabel 2,3
> AMFIBIEËN EN REPTIELEN			
Bruine kikker	Mogelijk overwinterend	Onder bouw materiaal en snoeiafval	FFW - Tabel 1 / HR V
Gewone pad	Mogelijk overwinterend	Onder bouw materiaal en snoeiafval	FFW - Tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk overwinterend	Onder bouw materiaal en snoeiafval	FFW - Tabel 1
> VISSEN			
Niet aanwezig			
> ONGEWERVELDEN			
Geen relevante soorten			
Legenda soortenTabel: <u>Beschermingsregime Flora- en faunawet (FFW):</u> <i>Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;</i> <i>Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;</i> <i>Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.</i> Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (Tabel 3) dan buiten deze periode (Tabel 2) HR II/ HR IV en HR V verwijzen naar de bijlagen uit de Europese Habitatrichtlijn RL 0 t/m RL 4 verwijzen naar de status op de Rode lijst: 0= Verdwenen; 1= Ernstig bedreigd; 2= Bedreigd; 3= Kwetsbaar; 4= Gevoelig			

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (Ffwet) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer.

De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de Ffwet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Ffwet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De Ffwet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de Ffwet. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of

ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de Ffwet altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang¹;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden.

Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de Ffwet een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor Rodelijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten ([www9.minlnv.nl/thema Natuurwetgeving](http://www9.minlnv.nl/thema/Natuurwetgeving)). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

¹ a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRC/JZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna